

Bloga padėtis – tai gera padėtis

MU SANG SUNIMAS

Aną pavasarį, keliaudamas su dzeno meistru Seung Sanu po Rytų Europą ir Sovietų Sąjungą (ši kelionė vyko 1991 m. *vert. pastaba*), nepaliaudamas stebėjau jo mokymu: „gera padėtis – tai bloga padėtis; bloga padėtis – tai gera padėtis“. Visas kraštas apimtas suirutės. Paprastiems žmonėms net norint įsigyti elementariausių reikalingos didžiulės pastangos. Ir nežiūrint visko, vis sutikdavau ir sutikdavau žmonių, kurie daug nesirūpindami savo turtais, troško pažinti dvasinius dalykus ir tikrąjį kelią. Daugeliu požiūrių man buvo panašu į penktojo dešimtmečio Ameriką, kai jauni žmonės veržėsi pažinti tiesą, gyvendami beprasmiame pasaulyje.

Štai keli kelionės epizodai.

Moteris ir penki vyrai priima novicijų vienuolių įžadus Varšuvos dzeno centre. Jiems tik kiek daugiau nei dvidešimt. Nešvaistydamas laiko ir visiškai pasitikėdamas mokinių užtaisu dzeno meistras Seung Sanas pasakė jiems: „Kiekvienas bodhisatva turi jam skirtą užduotį. Tad turite pasirinkti kiekvienam tinkamas pratybas, tada ženkite tik tiesiai, tada visiškai supraskite savo protą, tapkite Dži Do Poep Sa Nimais, o paskui – dzeno meistrais“.

Varšuvos dzeno centre, jaunų dzeno mokinių grupė prieina ir paprašo, kad pamokyčiau juos *sion ju* (kor. soen yu), dzeno meistro Seung Sano energinių kvėpavimo pratimų. Aš nemokiau *sion ju* pratimų jau daug metų – eilę metų net neužsiiminėjau šia gimnastika (ir buvau išsigandęs). Bet ką dabar daryti? Jie paprašė, tad mokau. Iš lėto prisimenu pratimus. Atrodo, kad viskas teisinga. Mokiniam patinka. Artėjant užsiėmimų pabaigai visems pakyla nuotaika. Žmonės klausia manęs visokiausių klausimų – jų nuoširdumas, atvirumas ir neįtarumas stebina mane, teikia man jėgų. "Dabar vėl tapai *sion ju* meistras", pasakė dzeno meistras Seung Sanas, kaip paprastai pusiau rimtai, pusiau juokaudamas. Nuo tada užsiimu *sion ju* reguliariai.

Dzeno meistras Seung Sanas sako dharmos kalbą Tibeto budizmo centre Leningrade. Tas centras – tik suplėkęs kambarys apleistame pastate, kažkiek aptvarkytas sekėjų, su keliais tibetiško stiliaus paveikslais ant sienos. Patalpa pilna, gal 50 žmonių. Jauni žmonės ilgais plaukais ir palaimingomis šypsenomis, tarsi mūsiškiai „gėlių vaikai“ septintajame dešimtmetyje. Dzeno meistras Seung Sanas dėsto: "Šiame pasaulyje, labai maža žmonių, suprantančių savo protą. Daugelį žmonių dabar visiškai valdo juose įsikūręs gyvulio protas. Jie tiktai nori. Pasaulis darosi blogesnis ir blogesnis – krikščionys tai vadina „pasaulio pabaiga“. Bet aš sakau, kad tai – naujo pasaulio pradžia. Kiekvienas vaisius iš pradžių yra labai gero pavidalo, labai geros spalvos, bet ne tokio gero skonio. O vėliau, kai jis prinoksta, pavidalas ir spalva kiek suprastėja, bet skonis būna labai geras. Galiausiai vaisius supūva – tada viduje esančios sėklos būna visiškai prinokusios. Gali išaugti naujas

medis. Visi turite pažinti savo „nežinojimo“ sėklas, nes tada nesvarbu, kas nutiktų, jums nekils jokių keblumų.“ Visi įdėmiai žiūri į dzeno meistrą Seung Saną ir vis šypsosi.

Kitos dharmos kalbos metu, šįkart Maskvoje, susiduriame su kitokia energija, tad reikalingas griežtesnis mokymas. Du vyresni žmonės, aiškūs komunizmo šalininkai, savo klausimais užgožia kitus. Vienas nori žinoti, koks yra dzeno ir socialinio atsakingumo santykis. Dzeno meistras Seung Sanas jam atsako pakomentuotu klausimu: "Kas tu esi? Jei teisingai suprantate save, nebelieka jokių priešingybių. Tada jūs susivienijate su visata. Tada visai nesunku padėti kitiems žmonėms, darote tą savaime." Žmogus pradeda ginčytis. Dzeno meistras Seung Sahnas mosteli ranka: „Sėskite, prašau!“

Kitas pradeda ginčytis tokiu pačiu tonu. Dzeno meistras Seung Sanas pertraukia pamokslavimą: „Ar turite sūnų? Kai nepalenkiamai laikotės savo nuomonės, jūs negalite bendrauti su sūnumi, negalite vienas kito suprasti. O jei galėtumėte atidėti savo nuomonę, nesilaikytumėte įsitvėrę savo sąlygų, savo aplinkybių, tada tarp sūnus ir jūsų būtų labai geri santykiai.“ Įtampa atlėgo – likusį laiką žmogus sėdėjo nunėręs galvą, delnais prisidengęs veidą.

Vilniuje, Lietuvos sostinėje, vyksta *jong mēng džong džinas* (intensyvus atsiskyrimas). Visi susirūpinę dėl šaliai kylančio pavojaus, dėl Raudonosios Armijos provokacijų. Apie 80 žmonių dalyvauja iš visos Tarybų Sąjungos. (*Vert. pastaba*: Kiek pamename, kone visi dalyviai buvo iš Lietuvos.) Kelis mėnesius čia jau vedė pratybas dharmos meistras Do Am Sunimas, padedamas Lenkijos bendruomenės atstovų. Sausį šis vienuolis stovėjo prie Lietuvos parlamento su dzeno mokiniais, prisijungdamas prie didelės grupės lietuvių, stojusių prieš rusų kareivius. Kažkas, su kuo Do Am Sunimas iš vakaro kalbėjosi, buvo kitą dieną nužudytas puolančių sovietų kareivių. Lietuvos dzeno mokiniai labai žavisi Do Am Sunimu, stojusiu į vieną gretą su jais, o kartu jie yra pasiruošę susitikti su dzeno meistru.

Dzeno meistras Seung Sanas sako jiems: „Aš suprantu jūsų protą. Kai dar buvau jaunas, Korėją buvo okupavusi Japonija. Tada mums rūpėjo tik viena: išvaryti japonus. Nugalėti ar pralaimėti, neturėjo reikšmės – mes tikrai norėjome kovoti. Ir, žinoma, kovojome. Bet kai suprantanti savo protą, tada kovoti nėra būtina. Nes tada visa būna teisinga: tavo aplinkybės, sąlygos ir nuomonės. Atėjote čia mokytis dzeno. Tai nuostabu. Ar daug žmonių šiame pasaulyje nori suprasti savo protą? Nelabai. Todėl aš jums sakau, kad jūs esate ypatingi žmonės.“

Vėliau vyksta Priesakų ceremoniją: trisdešimt trys žmonės priima penkis priesakus, tarp jų keli visiškai jaunučiai, vienas gal tik trylikos; penki žmonės tampa dharmos mokytojais. Aš galvoju apie mūsų dzeno centrus Amerikoje, kur dabar išitraukia tiek maža jaunimo, ir stebiuosi, kodėl čia žmonės taip lengvai patiki dzeno meistru Seung Sanu.

Ūkis šiuose kraštuose visiškai pašlijęs. Tarybų Sąjungoje susiduriame su „dvipakope“ ekonominė sistema: viena pakopa tiems su doleriais, kita – su rubliais. Daug kur, jei norite apsistoti gerame viešbutyje ar užėiti į restoraną su geresniu aptarnavimu, jūs turite mokėti doleriais ir visai nemažai. O

sovietų piliečiai dažnai į tokias vietas net neleidžiami, jei neina kartu su vakariečiais. Bet ten, kur prekės ir paslaugos yra už rublius, kainos, pagal Vakarų standartus, yra labai žemos. Liuksusiniai pusryčiai mūsų viešbučio bufete Leningrade kainavo 30¢ ekvivalentą. Bet tai nėra jokia paguoda sovietų gyventojams, kurių vidutinis mėnesinis uždarbis yra 10\$! Rezultatas toks, kad eiliniam sovietų piliečiui niekas neprieinama. Jie ieško pokyčių – ir jų atvirumas dzenui yra vienas to ieškojimo aspektas.

Naujose kapitalistinėse Rytų Europos šalyse yra daug naujų milijonierių: buvusių komunistų, kurie vogė iš valstybės, o dabar, kaip vis dėlto ironiška, puikiai įsikūrė. Dabar jie tampa svarbiausiais kapitalistais. Bet yra daug galimybių ir eiliniams žmonėms. Lenkijoje šešiolikos septyniolikos metų jaunuoliai buriasi ir apjungia savo pinigus. Vienas pasisamdo sunkvežimį, vyksta į Vakarų Europą, perka bananų krovinį ir veža atgal. Tada jie krovinį išsidalina, ir parduoda bananus gatvės prekyboje. Paskui sujungia gautą pelną ir vėl suka naują ratą. Visur pilna žmonių parduodančių bent mažyčius kiekius prekių mažuose gatvės kioskuose. Todėl dabar, skirtingai nei anksčiau, Lenkijoje, Vengrijoje, ar Čekoslovakijoje galite rasti visų rūšių vakarietišku prekių. Dauguma žmonių dar neturi pinigų, kad galėtų jų nusipirkt. Bet žmonės jau yra laisvi ir tuo džiaugiasi. Ir jie bando viską iš eilės.

Riedame per Leningradą dideliu autobusu, kurį išsinomavome vienai dienai, o dzeno meistras Seung Sanas kalbasi su rusais dzeno mokiniais. Paaikškėja, kad dabar žmonės gali įgyti nekilnojamo turto. Pagal amerikiečių standartus namai yra labai pigūs. „Pirkite seną pastatą, susiremontuokite ir bus dzeno centras. Mes padėsime, kiek galėsime“, sako dzeno meistras Seung Sanas, parodydamas galimybes ir drąsindamas savo sekėjus.

Žmonės daug kalba apie naujas verslo galimybes. Vyriausybė pradeda duoti žemę ūkininkams. „Netrukus viskas pasikeis“, sako meistras. „Bus daug automobilių, keliai bus išplatinti, viskas atsidarys, politiškai ir ekonomiškai.“ Rusai žiūri nepatikliai. „Supraskite“, sako Dorota, vyresnė dzeno mokinė iš Lenkijos, važiuojanti kartu su mumis, „prieš dešimt metų, kai Solidarumo lyderiai buvo kalėjime, dzeno meistras Seung Sanas mums pasakė, kad Solidarumas nugalės. Mes visi manėme: ką jis čia šneka? Bet juk tai įvyko, ir dabar Lenkijos politika visiškai pasikeitė. Netrukus tai įvyks ir čia.“

Važinėjame žavėdamiesi plačiomis gatvėmis, didingomis senų pastatų eilėmis, stūksančiomis Nevos pakrantėse – vieni mato praeities vaiduoklius, kiti stengiasi išvelgti ateitį; tik mes patys galime visa tai sujungti į viena.

Mu Sang Sunimas yra Los Andželo Dharmos dzeno centro vadovas.

– vertė J.V.